

Liite 5 Suomalaisten ratsuponoriiden arvosteluperusteet

Jalostusvalinnan tarkoituksena on valita perimältään parhaat hevoset ja ponit seuraavan sukupolven vanhemmiksi. Valinta Ratsuripäivillä perustuu voimassa olevassa jalostusohjelmassa määritettyihin jalostustavoitteisiin, jotka pohjautuvat rotumääritelmään.

Jalostusohjelmassa määritellään minimivaatimukset oriin terveydelle, luonneominaisuuksille, rakenteelle ja suorituskyvylle. Jalostettavina ominaisuuksina ovat tyyppi, rakenne, liikkeet, terveys, luonne ja suorituskyyky. Jalostukseen hyväksyttävän oriin tulee täyttää nämä vaatimukset populaation keskitasoa paremmin.

Oriin jalostuksellisen arvioinnin suorittaa Suomen Hippos ry:n nimeämä orilautakunta. Lautakunta koostuu eläinlääkäristä, rakennearvostelijoista, este- ja askellajituomareista, testiratsastajista sekä tallikäyttäytymisen arvioijasta. Lisäksi voidaan tarvittaessa käyttää muita asiantuntijajäseniä.

Jalostuseläinten valinta on yksilöarvostelu, jossa huomioidaan

1. Polveutuminen
2. Terveystila
3. Tallikäyttäytyminen ja hevostarkastus
4. Rakenneominaisuudet
5. Suoritusominaisuudet

Oriin arvostelussa käytetään lineaarista profilointia, sanallista arviointia, sekä numeerista arviointia. Terveystilan, luonne- ja ratsastettavuusominaisuuksien, rakenneominaisuuksien ja suoritusominaisuuksien numeerisessa arvioinnissa käytetään arvosteluasteikkoa 0-10. Puolikkaita pisteitä voidaan käyttää.

Pisteet:

Erinomainen	10
Erittäin hyvä	9
Hyvä	8
Melko hyvä	7
Tyydyttävä	6
Välttävä	5
Heikko	4
Melko huono	3
Huono	2
Erittäin huono	1
Ei esitetty	0

Edellytyksenä Jalostusluokka I merkitsemiselle tulee oriin täyttää jalostusoriille asetettavat vaatimukset, jotka on kuvattu alla:

1. Polveutuminen:

Tavoitteena on jalostuksen tehostaminen valitsemalla yksilöitä, jotka ovat jo sukunsa, suoritustulosten tai periyttämiskyvyn perusteella potentiaalisia populaation parantajia urheiluponijalostukseen. Polveutumisessa huomioidaan kolmessa polvessa sukulinjat. Rotujärjestö antaa sanallisen lausunnon oriin polveutumisen, jälkeläistulosten tai oriin omien suoritusten perusteella. Orilautakunta antaa oriin suvusta sanallisen lausunnon.

2. Terveystila:

Terveystilan tarkastuksessa tutkitaan oriin yleinen ja ortopedinen terveys. Lisäksi röntgenkuvauksessa tutkitaan oriin jalkojen luuston terveys. Hevostarkastuksen tarkoituksena

on sulkea pois eläinsuojelullisesti oriin käyttöä jalostuksessa estävät sairaudet ja perinnölliset viat, joista osa saattaa ilmetä vasta seuraavassa sukupolvessa.

Tehtyjen tutkimusten perusteella jalostusarvostelulautakunnan eläinlääkäri antaa oriin terveydentilasta sanallisen ja numeerisen arvostelun, joka liitetään oriin jalostusarvosteluun. Myös röntgenlausunto liitetään oriin jalostusarvosteluun.

Terveydelliset ja eläinsuojelulliset syyt voivat aiheuttaa oriin hylkäämisen.

Terveysvaatimukset on esitetty luvussa 13.

Pisteytettävät terveysominaisuudet:

		Pisteskaala	Jalostusluokka I
2. Terveys	Ylenen terveydentila:	0-10	6
	Ortopedinen tila:	0-10	6

3. Tallikäyttäytyminen ja hevostarkastus

Oriiden käyttäytymistä tallissa ja testialueella tarkkaillaan koko testin ajan. Vakava käytöshäiriö voi aiheuttaa hevosen hylkäämisen. Oriin jalostusarvostelu voidaan keskeyttää, mikäli oriin käytös viittaa siihen, että ori ei ole tehtävien tasalla henkisiltä tai fyysisiltä ominaisuuksiltaan.

Tallitarkkailija antaa **3-5 -vuotiaan oriin** luonneominaisuuksista sanallisen ja numeerisen arvostelun. Lautakunnassa toimiva eläinlääkäri antaa oriin luonneominaisuuksista terveydentilan tarkastuksen yhteydessä sanallisen ja numeerisen arvostelun.

Tallikäyttäytymisen- ja hevostarkastuksen luonne- ja käsiteltävyysepisteet:

		Pisteskaala	Jalostusluokka I
3. Tallikäyttäytyminen ja hevostarkastus	Tallitarkkailu (3-5v oriit):	0-10	6,5
	Terveystarkastus:	0-10	6,5

4. Rakenneominaisuudet

Rakenne- ja suoritusominaisuuksista tehdään lineaarinen profilointi, sanallinen arviointi, sekä numeerinen arviointi.

a. Lineaarinen profilointi: lineaarinen profilointi tehdään ennalta sovittujen ominaisuuksien osalta ja kuvaa arvosteltavan yksilön ominaisuuksia suhteessa population keskitasoon. 70 % populaatiosta sijoittuu kolmeen keskimmaiseen kohtaan, mutta jalostusoriin odotetaan useammalta ominaisuudeltaan olevan lähempänä positiivista ääripäätä kuin keskellä.

b. Pisteytys eri kohdista määrittelee oriin laadun suhteessa jalostustavoitteisiin.

c. Lyhyt sanallinen lausunto sisältää olennaisia asioita oriin ominaisuuksista ja voi kertoa myös muita asioita kuin ne, mitkä ovat lineaarisessa profiloinnissa.

Rakenneominaisuuksista laaditaan lineaarisen profiloinnin pohjalta kuvaus hevosen ominaisuuksista. Lineaarisen profiloinnin ohella hevoset pisteytetään määriteltyjen ominaisuuksien osalta.

Pisteytettävät rakennearvostelukohdat:

		Pisteskaala	Jalostusluokka I
4. Rakenne	a) Tyyppi:	0-10	7
	b) Pää/kaula/runko:	0-10	7
	c) Jalat ja liikkeiden säännöllisyys:	0-10	6,5
	Yhteenlasketut rakennepisteet (a+b+c):	0-30	21,5

5. Suoritusominaisuudet

Ratsuponijalostukseen hyväksyttävien oriiden tärkeänä hyväksymisvaatimuksena on suorituskyvynkoe ja vahvat kilpailunäytöt. Osallistumisoikeuden jalostusarvosteluun saadakseen, tulee oriin täyttää suoritusvaatimukset. Orilautakunnalla on oikeus hyväksyä perustellusta syystä arvosteluun ori, jonka suoritustulokset poikkeavat mainituista vaatimuksista, sekä tulkinnanvaraisissa tilanteissa päättää oriin osallistumisoikeudesta jalostustarkastukseen. Tarkemmat määritelmät on esitetty **liitteessä 3**.

Suorituskyvyn kokeella arvioidaan aikaisessa vaiheessa 3-5 -vuotiaan oriin jalostusarvoa suoritusoriina. Suoritusominaisuuksista laaditaan lineaarisen profiloinnin pohjalta kuvaus hevosen ominaisuuksista. Lineaarisen profiloinnin ohella hevoset pisteytetään määriteltujen ominaisuuksien osalta.

Pisteytettävät suoritusominaisuudet:

3v Ratsuponiorit:

4. Suoritusominaisuudet	3 v oriit	Jalostusluokka I
	a) Tekniikka	Hyppytekniikka 8 Askellajit: käynti, ravi ja laukkapisteen keskiarvo vähintään 7, mikään osapiste ei alle 6,5
	b) Luonneominaisuudet:	8
	c) Yleisvaikutelma:	8

4-5 v Ratsuponiorit:

4. Suoritusominaisuudet	4-5 v oriit, jalostusluokka I raja	Askellajipainotteinen testi	Estepainotteinen testi
	a) Tekniikka	Hyppytekniikka 7 Askellajit: käynti, ravi ja laukkapisteen keskiarvo vähintään 8, mikään osapiste ei alle 7,5	Hyppytekniikka 8 Askellajit: käynti, ravi ja laukkapisteen keskiarvo vähintään 7, mikään osapiste ei alle 6,5
	b) Luonneominaisuudet:	8	8
	c) Yleisvaikutelma:	8	8
	d) Ratsastettavuus:	8	8

Jalostustarkastuksen yhteydessä ratsain esitettävälle 6v- ja vanhemmille oriille kirjattava numeerinen, lineaarinen, tai sanallinen lausunto suoritusominaisuuksista ei vaikuta oriin hyväksymiseen.

Jalostusarvostelun tulokset

Jalostusarvostelun lopulliset tulokset julkaistaan koko testin päätyttyä. Oriin omistajalla tai edustajalla on oikeus keskustella tuomariston kanssa osien suorituksista erikseen ilmoitetuissa keskustelutilaisuuksissa.

Jalostusluokkaan hyväksyminen SRP-kantakirjan jalostusarvostelutuloksen perusteella:

Jalostusluokka I

Jalostusarvostelutuloksen perusteella ori merkitään Jalostusluokkaan I, mikäli ori suorittaa oritestin kaikki osa-alueet hyväksytysti ja minkään osa-alueen numeerinen arvosana ei ole alle määritellyn pisterajan.

Jalostusluokka II

Jos 4v tai vanhempi ori täyttää muilta ominaisuuksiltaan jalostusluokka I vaatimukset jalostustarkastuksessa, mutta ori ei täytä joko rakenteen tai suorituskyvyn osalta kaikkia vaatimuksia, voidaan ori merkitä jalostusluokkaan II ehdon 1 tai 2 täytyessä:

1. 4-5v oritestin tekeväle oriille, joka rakenne- ja muilta ominaisuuksiltaan täyttää jalostusluokka I vaatimukset:

- Askellajipainotteisessa testissä tekniikkapisteiden (käynti + ravi + laukka) keskiarvo on askellajihevosilla vähintään 7,76, mikään pisteytettävä ominaisuus ei ole alle 6,5
- estepainotteisessa testissä hyppytekniikka + laukka + yleisvaikutelma -pisteiden keskiarvo on vähintään 7,76, mikään pisteytettävä ominaisuus ei ole alle 6,5

2. Ori täyttää suoritus-, sekä muilta ominaisuuksiltaan jalostusluokka I asetetut vaatimukset ja

- oriin yhteen lasketut rakennepisteet ovat yli 21, mikään arvostelukohta ei ole alle 6,5

Jalostukseenkäyttöoikeus jalostusarvostelutuloksen perusteella:

3v:

Jalostusluokka I – jalostukseenkäyttöoikeus voimassa kaksi vuotta

4-5v:

Jalostusluokka I – jalostukseenkäyttöoikeus voimassa toistaiseksi

Jalostusluokka II – jalostukseenkäyttöoikeus kaksi vuotta, tammakohtainen orilisenssi

6v ja vanhempi:

Jalostusluokka I – jalostukseenkäyttö voimassa toistaiseksi

Jalostusluokka II – jalostukseenkäyttöoikeus voimassa toistaiseksi, tammakohtainen orilisenssi

Jalostusluokkaan II hyväksyttävillä 4-vuotiaille ja vanhemmille oriille myönnetään tammakohtainen jalostukseenkäyttöoikeus. Jokaiselle tammalle tulee lunastaa oma tammakohtainen lisenssi, joka on voimassa kyseisen kauden ajan. Oriitta kohden voidaan lunastaa useita tammakohtaisia lisenssejä. Jalostusluokkaan II merkittävän oriin Jalostusluokkaa voidaan korottaa orilautakunnan päätöksellä Jalostusluokkaan I perustellusta syystä oriin omien tai jälkeläisten tulosten perusteella.

Mikäli ori periyttää perinnöllisiä sairauksia, voidaan se poistaa jalostuksesta.